

Statnetts innspill til Energikommisjonen

Vi takker for muligheten til å gi ytterligere innspill til kommisjonens arbeid. Som systemansvarlig nettselskap i Norge med ansvar for å planlegge og bygge sentralnettet og den overordnede driften av kraftsystemet er vi opptatt av å bidra til tydelige rammer rundt omstillingen av energisystemet. Det er nødvendig for å opprettholde forsyningsikkerheten både på kort og lang sikt.

Energiomstillingen går raskere

Det er et uttalt politisk mål et energipolitikken skal bidra til økt verdiskaping og til å innfri Norges klimaforpliktelser. For å nå disse målene må utviklingen av kraftsystemet i Norge skje godt koordinert med utviklingen i landene rundt oss. Det vil over tid gi de laveste kostnadene, den mest effektive driften av det norske kraftsystemet og være den beste måten å ivareta forsyningsikkerheten både på kort og lang sikt.

EU-kommisjonens plan for uavhengighet fra russisk olje, kull og gass (REPowerEU) ble lagt frem 18. mai og behandles nå i EU-systemet. Gjennom planen akselererer EU-landene, samlet og hver for seg, de allerede vedtatte og lovfestede planene om overgangen til et fornybart kraftsystem. Planen tydeliggjør at behovet for fornybar kraft er enormt, og krever et teknologisk og økonomisk løft. Samtidig faller teknologikostnadene for vind og solkraft, batterier og elektrolyse med lagring. Dette gjør energiomstillingen billigere og mer lønnsom. Markedet vil fremdeles spille en avgjørende rolle i å få frem de billigste og mest effektive løsningene både på kort og lang sikt, men vi må være forberedt på at det oppstår ubalanser som må håndteres underveis.

Utviklingen kommer til å gi lavere kraftpriser i våre naboland, og behovet for fleksibilitet for å håndtere perioder med lite vind og sol vil være stort og spille godt sammen med fleksibiliteten i norske vannmagasiner. Samspillet vil trekke ned kraftprisene i Norge, og da særlig i Sør-Norge, der prisene har vært høye det siste året. Dersom Norge klarer å tilpasse seg denne utviklingen gjennom å utnytte eksisterende og utvikle nye fornybare energiresurser, vil dette bidra til et konkurransedyktig og sikkert norsk kraftsystem som legger til rette for økt forbruk i Norge.

Hovedutfordringen for Norge blir å få tilstrekkelig høyt tempo i utviklingen av kraftsystemet

Norge kan posisjonere seg for en andel av den grønne industriveksten som følger av den europeiske energiomstillingen. Dette krever først og fremst tilgang på mer fornybar kraftproduksjon, men også at utviklingen av nettet følger tempoet i utviklingen av produksjon og forbruk. Statnett planlegger nettinvesteringer for 60-100 milliarder kroner, inklusive noe havnett, frem til 2030. Frem mot 2050 legger Statnett til grunn at det norske kraftsystemet må kunne håndtere et årlig forbruk på inntil 220 TWh. Det vil kreve at økt effekt fra vannkraft, vindkraft på land og energieffektivisering suppleres med konkrete målsettinger for utbygging offshore som knyttes til et fremtidig europeisk havnett. Vi ser nå at Danmark, Tyskland, Nederland og Belgia i forståelse med EU-kommisjonen tar de første konkrete skrittene mot et felles nett offshore¹. Mange premisser for utviklingen av et sammenkoblet nett i havet og den tilhørende koordineringen av systemdriften på tvers av nasjonale grenser, både offshore og på land, vil legges gjennom dette samarbeidet.

Utviklingen i EU kan bidra til lavere teknologikostnader og økte muligheter for elektrifisering også i Norge. Samtidig øker de mange endringene på tvers av landegrenser behovet for koordinering og en samordnet, helhetlig planlegging og gjennomføring. Det vil være en forutsetning at Norge klarer å redusere tidsbruken i konsesjonsprosessene betraktelig, slik nå blant annet strømnnettutvalget jobber med. Det vil uansett ta tid å utvikle nett og produksjon. For å få en kostnadseffektiv utvikling må vi sikre best mulig gjennomføring ved å etablere stabile rammer som reduserer usikkerheten for alle parter. Statnett mener derfor det er behov for å etablere målsettinger både for utvikling av vann og vindkraft på land, og for havvind. I tillegg må det jobbes med styring av forbruksveksten gjennom rammevilkår og annen tilrettelegging som inkluderer prioritering, fleksible løsninger med

¹ Esbjergerkleringen [Historisk erklæring skal sikre grøn strøm til 230 mio. europeiske husstande \(kefm.dk\)](https://kefm.dk)

industrien og raskere konsesjonsprosesser. For å lykkes må vi evne å balansere hensynet til natur og miljø på den ene siden og mer effektive prosesser på den andre. Tiden det tar å legge til rette for ny, grønn verdiskaping må ned. Det handler blant annet om tydelige rammer, tidlig og god involvering og tilstrekkelig med ressurser i alle ledd.

Markedet er viktig for å håndtere systemutfordringene underveis i en rask energiomstilling

Et velfungerende marked er avgjørende for en vellykket energiomstilling. Balanseringen av kraftsystemet må baseres på aktørenes vurderinger av verdien på energiressursene både på kort og lang sikt. Det gir en effektiv utnyttelse og utvikling av ressursene. Teknologit utviklingen gjør det mulig å utvikle markedsløsninger og gi prissignaler stadig nærmere sanntid, slik at systemet kan håndtere den økende kompleksiteten som følger av mer variabel produksjon, flere aktører og større variasjoner på forbrukssiden til en lavere kostnad. Dette krever samordning av tiltak og investeringer hos store og små forbrukere, de lokale nettselskapene og produsentene, samt TSOene som samarbeider over landegrensene. Det er viktig å identifisere og eliminere barrierer som hindrer en god koordinering. Statnett og de andre nordiske TSOene gjennomfører nå etableringen av et nytt fellesnordisk system, «Nordic Balancing Model» (NBM). Formålet er å øke tilgangen på reserver til systemdriften og legge grunnlaget for en automatisering av systemdriften. I tillegg samarbeides det med de lokale nettselskapene om økt utnyttelse av lokal fleksibilitet. Dette arbeidet med automatisering vil måtte videreføres fremover.

Med mange store magasiner og stor utvekslingskapasitet til utlandet har Norge et kraftsystem med høy grad av energisikkerhet. Markedet bidrar positivt ved å gi incentiver til å disponere vannet i magasinene slik at forsyningssikkerheten opprettholdes. Samtidig er det ikke opplagt at dette skjer i alle situasjoner. Statnett følger derfor fortløpende utviklingen i det norske kraftsystemet, og vurderer tiltak ved uakseptabel risiko for rasjonering og redusert forsyningssikkerhet.

Kompleksiteten i omstillingen og det store antall aktører som skal involveres gjør det utfordrende å koordinere tiltak. Vi må derfor være forberedt på ubalanser som gir midlertidige prisendringer lokalt, nasjonalt og mellom land. Det er viktig at tiltak for å håndtere høye priser ikke fjerner de nødvendige prissignalene fra markedet eller gir incentiver som samlet sett fører til ytterligere ubalanser mellom tilbud og etterspørsel. Dagens støttemodell mot de høye prisene i Sør-Norge er et eksempel på tiltak som har begrenset effekt på markedet, og derfor ivaretar balansen. Statnett støtter også tiltak for å forbedre mulighetene for prissikring for de forbrukerne som ønsker dette.

Statnetts innspill:

- Det trengs mye ny kraftproduksjon i Norge, som både må gi energi og regulerbar effekt. Det er tilgangen på kraftproduksjon som kommer til å avgjøre hvor mye ny grønn verdiskaping det tilrettelegges for i Norge.
- Det betyr at utviklingen i kraftproduksjon og nett må holde tritt med utviklingen og ambisjonene for industriutvikling. Det krever planmessighet og overordnede målsetninger på tvers av sektorer.
- Det må så raskt som mulig utarbeides tydelige nasjonale mål som legger rammer for utviklingen av ny fornybar produksjon, på land og offshore. Regjeringens forslag om å utvikle egne områder for ny kraftproduksjon offshore må følges opp med konkrete tiltak nærmere i tid.
- Konsesjonsprosesser må gjennomføres raskere, forenklet og mer tilpasset.
- Nytt industrielt forbruk må være mer fleksibelt enn tidligere for å utnytte kraftsystemet best mulig. Aktører som har alternative energikilder må gis pålegg/incentiv til å ha disse som backup. Tilknytning på vilkår bør være basis for all elektrifisering av petroleumsvirksomhet.
- Markedet må vernes og videreutvikles som et avgjørende premiss, og er den beste garantisten, for en vellykket omstilling.

Statnett ser frem til å se Energikommisjonens arbeide, og stiller seg til rådighet for å utdype innspillene skulle det være ønskelig.

Med vennlig hilsen

Hilde Tonne

Konsernsjef, Statnett